

Viņi dzīvo pie Līgas

Līga Mazpreciniece.

Dokumentos «Līgotnes» oficiāli dēvē par sociālās aprūpes centru, taču mājas lapā un sociālajos tīklos tās tiek pieteiktas kā vecvecāku mājas. Tā skan siltāk un mājīgāk, vai ne? Taču ne jau nosaukums ir būtiskākais.

Ir pelnījuši ģimenisku vidi

– Arī paši iemītnieki mūsu māju ļoti reti sauc par pensionātu. Viņiem tā ir vienkārši māja, vai arī viņi saka, ka dzīvo pie Līgas. Pirmie iemītnieki īpaši uzsvēra, ka dzīvo pie manis, – stāsta SIA «Līgotnes LM» valdes locekle LĪGA MAZPRECINIECE. – Pašlaik taču virzība ir uz to, lai bērni tiktu izņemti ārā no bērnu namiem un nokļūtu ģimenē. Vai arī seniori nebūtu pelnījuši pavadīt mūža nogali ģimeniskā vidē? Gribējās tāpēc vecajiem cilvēkiem radīt tādu mājīgu dzīvesvietu, kur viņi tiktu uzklauti, saņemtu nepieciešamo aprūpi, kur viņi dzīvotu vienvietīgās istabīnās un varētu pilnvērtīgi pavadīt savu laiku. Tā nu tika izveidotas šīs nelielās vecvecāku mājas, kuras nosaucām par «Līgotnēm».

Kā redzams, nosaukumam ir tieša saistība ar Līgas vārdu, taču jāatzīst – tā ir tikai jauka sagādīšanās. Kad pienācis laiks vecvecāku mājai dot vārdu, Līga meklējusi kaut ko mierīgu, kaut ko piemērotu – kā uz rudens pusī. Ieskatījies arī Vikipēdijā, kas tad tajā rakstījis par Ķevali, un izlasījusi, ka tai garām tek nelielā Līgotnes upe – Vadakstes pieteka. Kāpēc lai nebūtu «Līgotnes»?

Paši pirmie to iemītnieki tika uzņemti 2020. gadā. «Līgotnes» pašlaik vada jau trešo vasaru. Iemītniekiem tas ir arī darbīgākais un skaistākais laiks. Ķiprākie, kuri var un grib, dodas laukā pastaigāties pa dārza celiņiem vai rāmi pasēdēt atpūtas stūrī zem nojumes. Tie, kas visu mūžu dārziņos rakņājušies, arī te var palīdzēt sakopt puķu dobes vai arī aktīvi darbojas ar saviem puķu podiem. Lietainākās dienās, kādu šovasar netrūkst, iemītnieki turpina ierastās ziemas nodarbes – lasa, kaut ko veido, ada, atpūtas telpā skatās televizoru. Lai nebūtu jāstrīdas par raidījumiem, televizori ir arī dažās istabīnās.

Nesāktu, ja rēķinātu kā biznesmēne

– Nu jau trīs gadu laikā viss nepieciešamais ir sadarīts, viss sakārtojies un iegājis ikdienas rutīnā,

– atzīst Līga. Taču sākums ir bijis pārsteigumiem bagāts.

– Nebiju domājusi, ka būs tik trakas prasības no dažādām valsts iestādēm un kontrolējošiem orgāniem. Bet galā kaut kā tikām. Lai arī esam ļoti maza iestāde ar tikai 16 iemītniekiem, taču bez jebkādam atļaidēm mums ir jāizpilda visi tie paši stingrie noteikumi kā iestādei, kurā ir 200 un 300 cilvēku. Veselības inspekcija, Labklājības ministrija un ugunsdzēsēji mums bija paši saprotošākie palīgi, nevis bargi sodītāji. Tādiem cilvēkiem, manuprāt, vajadzētu būt visiem kontrolējošiem orgāniem.

Sākums bija diezgan pagrūts arī ar to, ka nebijām vēl pazīstami un pie mums uzturējās tikai daži seniori. Nācās prāt, kā noturēt darbiniekus un izmaksāt viņiem algas. Tagad uz brīvajām vietām ir jau izveidojusies rinda.

Nācās piedzīvot arī nievājošu attieksmi, ka uz senioru rēķina vēlos kļūt bagāta. Bet bagāta ar šo darbu pavisam noteikti nekad nebūšu. Un lielākā prēmija man ir tuvinieku pateiktās paldies. Tad man liekas, ka patiešām daru to, kas jā dara. Reizēm, kad sarīkojam svētkus, skatos uz to veco cilvēku un liekas, ka viņš nesaprot neko no tā, kas notiek ārpusaulē. Un tad ieraugu mirdzumiņu viņa acīs. Izrādās, ka viņš tomēr ir sapratis, ka ir svētki un ka notiek kaut kas labs. Tad ir pārliecība, ka ir vērts turpināt iesāktu.

Līga atzīst, ka, visticamāk, ja viņa iepriekš būtu visu smalki izrēķinājusi kā biznesmēne, viņa nemaz nesāktu ko tādu darīt. Taču viņa rēķinājusi kā cilvēks, kas grib izdarīt kādam labu. Doma par šādu mazu, omulīgu aprūpes māju, kur vecie ļaudis tajā joprojām var justies ierastajai mājai videi pietuvināti, radusies jau ļoti, ļoti sen, bet nav varēts tam atrast piemērotas telpas. Un tad Līga ieraudzīja sludinājumu, ka pašvaldība izsolē pārdod bijušā bērnudārza telpas Ķevalē. Tas bija grūdiens, lai sāktu enerģiski rīkoties.

– Sākām ar ēkas pārbūvi, telpu remontu un pielāgošanu. Lielās grupiņu telpas nācās pārtaisīt par dzīvojamām istabīnām. Tagad

Svētku brīdis «Līgotnēs».

pārsvārā katram iemītniekam ir sava istabiņa, sava dzīves telpa, kas nav jādala ar citu cilvēku, un ir tikai trīs divvietīgās istabiņas. Atpūtas telpā ir televizors, žurnāli, pie lielā galda staigājošie seniori pulcējas uz ēdienreizēm.

Nupat esam nosiltinājuši ēkas ārpusi, kas vizuāli uzlabo līdz šim ne sevišķi pievilcīgo tās kopskatu. Tagad esam pamanāmāki. Vēl noteikti jāuzlabo piebraucamais ceļš. Bet nu gan jāsaka – darba te pietiks visam manam mūžam, – stāsta Līga.

Aprūpēt 24 stundas diennaktī

Līga vēl pirms «Līgotņu» laika ir bijusi ārsta palīgs ģimenes ārsta praksē, nedaudz pastrādājusi arī pašvaldības pensionātā, tāpēc viņai bija gluži skaidra aina par dzīvi lielajos sociālās aprūpes centros.

– Arī tajos ir gan savi plusi, gan minusi. Ko mēs nevaram izdarīt savā mazajā mājā, to var izdarīt lielie pensionāti. Un otrādi, – atzīst Līga.

– Mēs mēģinām dzīvot kā liela draudzīga ģimene, tomēr jāņem vērā, ka vecie cilvēki jau iegājuši katrs savā pasaulē. Mēs, jaunie, domājam, ka viņiem jāsocializējas, jāiet kopā, jādraudzējas un jādarbojas, bet nē, viņi domā citādāk. Katram senioram ir savi ieradumi un savs raksturs. Nekādi lielie draugi viņi nav, tomēr labprāt kopā pavada laiku, kopīgi svinot gadskārtu un valsts svētkus, dzimšanas dienas, kā arī ikdienā kopā dalās ar atmiņu stāstiem un diskutē par jaunākajām aktualitātēm, kuras dzirdējuši ziņās vai izlasījuši žurnālos.

Aprūpēt, pieskatīt, uzklaut un mierināt viņus 24 stundas diennaktī ir astoņu cilvēku lielās komandas darbs. Līga uzteic arī labo sadarbību ar senioru tuviniekiem. Apciemot savus vecākus uz Latvijas nomali radinieki brauc arī no Rīgas un Matkules. Par iespējām ievietot senioru «Līgotnēs» zvanīts pat no Ventspils slimnīcas. Esot silti ieteikts.

– Visiedarbīgākā un mūsu vienīgā reklāma ir tuvinieku labie vārdi, kuri iet pasaulē.

Lai ģimene atpūšas

Latvijā gan seniora ievietošana aprūpes centrā joprojām bieži

tiek uzskatīta par gauži nosodāmu lietu.

– Nosodīt var tie, kam ar to nav bijis nekādas saskarsmes. Bet lai katrs nosodītājs paņem iemītnieku uz mājām un izmēģina, kā ir – būt ar viņu kopā katru dienu 24 stundas bez pārtraukuma. Cilvēkam ir dažādas slimības, un viņš ir jāpieskata, jāpabaro, jāaprūpē, jāizklaidē, bet piederīgajiem ir jādzīvo arī sava dzīve, kurā ir darbs, bērni, mazbērni. «Līgotnēs» nav neviena tāda seniora, kuru varētu kaut uz dienu atstāt mājās bez pieskatīšanas.

Kā zināms, ja vien senioram nav izdevies nopelnīt vismaz tūkstoši eiro lielu pensiju, piederīgajiem līdzmaksājums par viņa uzturēšanos sociālās aprūpes centros pamatīgi sit pa kabatu. Tām ģimenēm, kuras nevar atļauties ievietot senioru pensionātā, «Līgotnes» piedāvā pakalpojumu «Ģimene atpūšas». Tā ir iespēja senioru ievietot aprūpes mājā vismaz uz pāris dienām, ja ir nepieciešamība doties komandējumā vai ceļojumā vai vienkārši ievilkt elpu. Līga stāsta, ka ir ģimenes, kuras regulāri ievieto senioru uz pāris dienām.

– Mēģinām uz dažām dienām sarūmēties, lai piederīgie var kaut nedaudz šajā laikā atpūsties.

Kā gaismas nesēji Ķevalē

«Līgotnes» Ķevalē ir vienīgā rosīgā saliņa. No Aucei tuvā, kādreiz tik darbīgā ciematīnā, kas kādreiz bija arī padomju saimniecības centrs, palikušas vien dažas pelēkas, laika apskrubinātas trīsstāvu mājas. Tajās apdzīvoti vien pāris dzīvokļi. Bet vēl nesenos laikos te ir bijis obligātais lauku ciemata komplekts – veikals, pasts, bibliotēka, bērnu dārzs «Kāpēcīši», kas, pārvērtības pārdzīvojis, tagad vienīgais vēl uztur dzīvību šķietami pamestajā ciematā.

– Vietējie ļaudis man ir stāstījuši, ka senāk te bijis tik daudz dzīvot gribētāju, ka nav bijis iespējams visiem iegūt dzīvokli. Tagad nav pat veikala. Kad pārņēmu ēku, likās, ka mēs te esam ienākuši tādi kā gaismas nesēji. Mums, starp citu, ir arī sociālā uzņēmuma statuss, kas paredz labvēlīgu sociālo ietekmi radošu saimniecisko darbību. Esmu apsoliņusi Labklājības ministrijai, ka aicināšu ciemata

iedzīvotājus uz «Līgotnēm», lai viņi var piedalīties mūsu organizētajos pasākumos un nodarbībās, bet kovids darīja savu. Vienīgi vasarā paguvām Jāņus kopā nosvinēt un veidot ziedu kompozīcijas. Redzēs, kā būs tālāk.

Sociālā uzņēmuma statusa ietvaros ir paredzēta arī viena darba vieta – sētnieks, taču neviens vietējais to nav gribējis. Likās, ka šajos laikos, kad tuvumā nav tik viegli atrast darbu, jābūt kādam gribētājam, taču nē – nav nekādas intereses. Tomēr manā astoņu cilvēku lielajā darbinieku komandā strādā arī dažas vietējās meitenes.

Negrib būt vieni no daudzajiem

Salīdzinot maksas par uzturēšanos Latvijas pensionātos, redzams, ka «Līgotnēs» tās ir vienas no zemākajām. Visapkārt cenas pārtikai, degvielai un itin visam uzlēkušas vai debesīs.

– Cenas aug, un, protams, tas mūs ļoti satrauc, bet maksu par uzturēšanos pensionātā pagaidām neceļam. Gribam sagaidīt rudenī un paskatīties, kas tad notiks, kādas būs reālās izmaksas.

Liels atbalsts mums ir saules baterijas, ko pērn uzlikām ES projekta ietvaros par neluksaimniecisko darbību laukos. Tās mums tagad ļoti palīdz ekonomēt un glābj šajā situācijā. Lai ziemā būtu mazāk izdevumu apkurei, ekonomiju dos arī mājas nosiltināšana.

«Līgotņu» attīstību Līga saredz kvalitātē, ne kvantitatē.

– Vairāk iemītnieku nevaram uzņemt. Ja piebūvēsim klāt jaunu korpusu un pieņemsim darbā vēl darbiniekus, tad varam kļūt par vienu no daudzajām aprūpes iestādēm Latvijā. Bet mēs negribam būt vieni no daudzajiem Latvijā. Mēs gribam būt mēs.

Anita Banzīņa

Foto no SAC «Līgotnes» arhīva

MAF

Mediju atbalsta fonds

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem
Par lappuses saturu atbild raksta autors